

ARTYKUŁY

Dr hab. Anna Kościółek, prof. UR

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0000-0003-2656-3453

e-mail: koscioleka@gmail.com

Doręczenia elektroniczne dla przedsiębiorców w postępowaniu cywilnym w świetle ustawy z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych

Electronic delivery for entrepreneurs in civil proceedings in the light of the Act of 18 November 2020 on electronic delivery

Streszczenie

W dniu 5.10.2021 r. weszły w życie przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych. Ustawa ta definiuje zasady wymiany korespondencji z podmiotami publicznymi w sposób odpowiadający standardom wskazanym w tzw. rozporządzeniu eIDAS. Przewidziany w niniejszej ustawie system wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych wpłynie na każde postępowanie sądowe, w tym również na postępowanie cywilne. Celem niniejszego opracowania jest analiza wykorzystania tego systemu w odniesieniu do przedsiębiorców biorących udział w postępowaniu cywilnym. Przedsiębiorcy wpisani do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego lub do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej zostaną bowiem objęci obowiązkiem posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, a tym samym obligatoryjnymi doręczeniami elektronicznymi w postępowaniu cywilnym. W związku z powyższym w artykule poddano analizie w szczególności obowiązek otrzymywania korespondencji sądowej drogą elektroniczną oraz obowiązek posiadania w tym celu adresu do doręczeń elektronicznych, a także sposoby i terminy realizacji tych obowiązków.

Słowa kluczowe: postępowanie cywilne, doręczenia elektroniczne, przedsiębiorcy

JEL: K41

Wstęp

W dobie powszechnej digitalizacji doręczenia dokonywane w sposób tradycyjny wydają się środkiem nieprzystającym do rzeczywistości. Niemniej jednak proces wdrażania doręczeń elektronicznych w postępowaniu cywilnym, wbrew

Abstract

On 5 October 2021, the provisions of the Act of 18 November 2020 on electronic delivery came into force. This act defines the rules of correspondence with public entities in a manner consistent with the standards indicated in the so-called eIDAS regulation. The correspondence exchange system with the participation of public entities provided for in this Act will affect all court proceedings, including civil proceedings. The purpose of this study is to analyse the use of this system in relation to entrepreneurs participating in civil proceedings. Entrepreneurs registered in the Register of Entrepreneurs of the National Court Register or in the Central Register and Information on Economic Activity have been obliged to have an address for electronic delivery entered in the electronic addresses database and thus have been subjected to obligatory electronic delivery in civil proceedings. In connection with the above, the author of the article analyses in particular the obligation to receive court correspondence electronically and the obligation to obtain an electronic service address for this purpose, as well as the methods and the time frame for the implementation of these obligations.

Keywords: civil proceedings, electronic delivery, entrepreneurs

zgłaszanych od lat postulatami praktyków i teoretyków prawa, nie przebiegał do tej pory wystarczająco sprawnie.

Stwierdzenie to doskonale obrazują losy rozwiązań legislacyjnych przewidzianych w ustawie z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy — Kodeks cywilny, ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹, która wpro-

wadziła do Kodeksu postępowania cywilnego przepisy stwarzające możliwość dokonywania doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (doręczenie elektroniczne) w stosunku do każdego, kto dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu (art. 131¹ § 1 k.p.c.). Założenie tak ujętego rozwiązania sprowadzało się do rozszerzenia zakresu zastosowania doręczeń elektronicznych, wykorzystywanych do tej pory jedynie w bardzo wąskim zakresie (np. w elektronicznym postępowaniu upominawczym), na postępowanie cywilne w ogólności. To z kolei miało uprościć i przyspieszyć obieg korespondencji w każdej sprawie cywilnej. Tymczasem nie dość, że nie wprowadzono takiego rodzaju doręczenia pism jako wyłącznego sposobu dla określonego rodzaju podmiotów uczestniczących w postępowaniu, to jeszcze dopuszczono możliwość rezygnacji z doręczania pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 131¹ § 2¹ k.p.c.) pomimo istniejącego nadal wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem tego systemu. Co więcej, w art. 20 ustawy z 10.07.2015 r. zastrzeżono, że w okresie trzech lat od jej wejścia w życie, tj. do 8.09.2019 r., dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a tym samym stosowanie doręczeń elektronicznych, było dopuszczalne, jeżeli ze względów technicznych, leżących po stronie sądu, było to możliwe. Zrozumiałym celem tej regulacji było zapewnienie odpowiedniego czasu na utworzenie i sukcesywne wdrożenie systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe. Niemniej jednak, pomimo upływu wspomnianych trzech lat, system teleinformatyczny, który miał służyć wnoszeniu i doręczaniu pism, nie został wdrożony, co wymusiło nowelizację przepisów odnoszących się m.in. do dopuszczalności dokonywania doręczeń elektronicznych.

Na mocy ustawy z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw² uchylono wspomniany art. 20, zaś jego treść przeniesiono do art. 125 k.p.c., zastrzegając w § 2^{1a}, że dokonanie wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz dalsze wnoszenie tych pism za pośrednictwem tego systemu jest dopuszczalne, jeżeli z przyczyn technicznych, leżących po stronie sądu, jest to możliwe. W efekcie tej zmiany ustawodawca, pomimo kilkuletniego już okresu obowiązywania przepisów przewidujących doręczenia elektroniczne w postępowaniu cywilnym, faktycznie pozwolił, aby również po 8.09.2019 r. w praktyce nie funkcjonował system takich doręczeń.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych nie miał zatem do tej pory szczęścia do doręczeń elektronicznych. Nie zmienił tego nawet czas pandemii COVID-19, choć kilkakrotnie w tym okresie podejmowano — jak się później okazało bezskuteczne — prace, dzięki którym doręczenia elektroniczne miały zostać wprowadzone w postępowaniach sądowych w ogólności, w tym również w postępowaniu cywilnym. Ostatecznie jedna z kolejnych prób zakończyła się sukcesem, a problematyka doręczeń elektronicznych stała się przedmiotem specjalnej regulacji prawnej, tj. ustawy z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych³ (dalej jako u.d.e.). Przewidziany w niniejszej ustawie system wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych wpłynie

w szczególności na każde postępowanie sądowe, postępowanie cywilne zaś nie stanowi w tym względzie żadnego wyjątku. Wprawdzie faktyczne wdrożenie tego systemu w postępowaniach sądowych zostało odsunięte w czasie, warto już teraz scharakteryzować kluczowe z punktu widzenia przedsiębiorców nowe regulacje w zakresie, w jakim nakładają one na przedsiębiorców określone obowiązki, a także w zakresie sposobu i terminu ich realizacji. Z jednej strony bowiem regulacje te mogą wywoływać szereg wątpliwości w praktyce stosowania prawa — począwszy od dokładnego określenia terminów realizacji obowiązków nałożonych na przedsiębiorców, poprzez wskazanie konsekwencji zaniechania obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych, a skończywszy na określeniu momentu doręczenia dokonanego na taki adres. Z drugiej strony zaś należyte stosowanie analizowanych regulacji może istotnie ułatwić, usprawnić i przyspieszyć komunikację przedsiębiorców z podmiotami publicznymi, w tym także z sądami.

System wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych

Z podmiotowego punktu widzenia ustawa o doręczeniach elektronicznych znajduje zastosowanie w odniesieniu do doręczeń dokonywanych przez podmioty publiczne, tj. jednostki sektora finansów publicznych, inne państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, osoby prawne utworzone w celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym, niemające charakteru przemysłowego ani handlowego, związku wyżej wymienionych podmiotów, jeżeli realizują zadania publiczne oraz komornika sądowego (art. 2 pkt 6 u.d.e.). Ustawa o doręczeniach elektronicznych przewiduje dwie podstawowe instytucje właściwe dla systemu wymiany korespondencji z udziałem wspomnianych podmiotów publicznych, tj. usługę rejestrowaną doręczenia elektronicznego oraz usługę hybrydową.

Usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego może mieć dwójaki charakter — publiczny oraz kwalifikowany. W zakresie definicji publicznej oraz kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego ustawa o doręczeniach elektronicznych odsyła do rozporządzenia eIDAS⁴. Zgodnie z art. 2 pkt 8 u.d.e. w zw. z art. 3 pkt 36 rozporządzenia eIDAS, publiczna usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego oznacza usługę umożliwiającą przesłanie danych między stronami trzecimi drogą elektroniczną i zapewniającą dowody związane z posługiwaniem się przesyłanymi danymi, w tym dowód wysłania i otrzymania danych, oraz chroniącą przesyłane dane przed ryzykiem utraty, kradzieży, uszkodzenia lub jakiegokolwiek nieupoważnionej zmiany, świadczoną przez operatora wyznaczonego. Z kolei, zgodnie z art. 3 pkt 37 rozporządzenia eIDAS, kwalifikowana usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego oznacza usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego, która spełnia następujące wymogi: jest świadczona przez co najmniej jednego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania; z dużą dozą pewności zapewnia identyfikację

nadawcy; zapewnia identyfikację adresata przed dostarczeniem danych; wysłanie i otrzymanie danych jest zabezpieczone zaawansowanym podpisem elektronicznym lub zaawansowaną pieczęcią elektroniczną kwalifikowanego dostawcy usług zaufania w taki sposób, by wykluczyć możliwość niewykrywalnej zmiany danych; każda zmiana danych niezbędna do celów wysłania lub otrzymania danych jest wyraźnie wskazana nadawcy i adresatowi danych; data i czas wysłania, otrzymania i wszelkiej zmiany danych są wskazane za pomocą kwalifikowanego elektronicznego znacznika czasu. Innymi słowy, usługa rejestrowanego doręczenia elektronicznego przybiera postać elektronicznego listu poleconego, wywołującego skutki tradycyjnej przesyłki poleconej z tą różnicą, że zostaje ona przesłana zdecydowanie szybciej, bez konieczności odwiedzin w placówce pocztowej i całkowicie zdalnie. Usługa ta ma charakter publiczny, jeżeli jest świadczona przez operatora wyznaczonego, tj. Poczta Polska (do 31.12.2025 r.), lub kwalifikowany, jeśli pochodzi ona niejako z wolnego rynku, czyli jest świadczona przez co najmniej jednego kwalifikowanego dostawcę usług zaufania.

Jeżeli zaś chodzi o usługę hybrydową, to jest ona uzupełnieniem usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Definicja tej usługi znajduje się w art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z 23.11.2012 r. — Prawo pocztowe⁵, zgodnie z którym chodzi o przesyłanie przesyłek pocztowych przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jeżeli na etapie przyjmowania, przemieszczania lub doręczania przekazu informacyjnego przyjmują one fizyczną formę przesyłki listowej. Istotą tego rodzaju usługi jest zatem współlistnienie elektronicznej i fizycznej formy doręczenia. Usługa ta sprowadza się do zapewnienia podmiotom publicznym możliwości dokonywania wysyłki korespondencji w postaci elektronicznej również w stosunku do osób, które na wymianę korespondencji w tej postaci z różnych przyczyn nie są jeszcze gotowe. Osoby takie otrzymują natomiast możliwość otrzymywania korespondencji w tradycyjnej formie. Usługa hybrydowa może mieć wyłącznie charakter publiczny, zaś umocowanie do jej świadczenia posiada tylko operator wyznaczony, którym do 31.12.2025 r. jest Poczta Polska.

W świetle ustawy o doręczeniach elektronicznych system wymiany korespondencji z udziałem podmiotów publicznych opiera się na zasadzie, zgodnie z którą podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego (art. 4 ust. 1 u.d.e.). Podstawowym adresem do doręczeń elektronicznych wykorzystywanym do doręczenia korespondencji z wykorzystaniem wspomnianej usługi jest adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych (art. 4 ust. 1 u.d.e.). Jeżeli natomiast adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych, doręczenie korespondencji następuje na adres do doręczeń elektronicznych, z którego podmiot niepubliczny nadał korespondencję (art. 4 ust. 2 u.d.e.). Podmiot niepubliczny nieposiadający adresu wpisanego do bazy może zatem otrzymać korespondencję od podmiotu publicznego za pośrednictwem publicz-

nej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, o ile uprzednio nadał do tego podmiotu korespondencję z wykorzystaniem kwalifikowanej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, dla której adres do doręczeń elektronicznych nie został ujawniony w bazie adresów elektronicznych. Należy przy tym podkreślić, że rozwiązanie takie ma pozwolić podmiotom niepublicznym na odbieranie korespondencji elektronicznej tylko w wybranych sprawach, w których zdecydowali się na wniesienie pisma w postaci elektronicznej⁶, co oznacza że wymóg nadania korespondencji elektronicznie trzeba odnosić do konkretnej sprawy (np. sądowej).

Jeżeli natomiast odbiorca korespondencji nie posiada adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych ani też nie nadał w ramach danej sprawy wcześniejszej wiadomości drogą elektroniczną, podmiot publiczny doręcza mu korespondencję z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (art. 5 pkt 1 u.d.e.). Usługa ta ma również zastosowanie, w przypadku gdy korespondencja kierowana jest do osoby fizycznej posiadającej adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, co do której podmiot publiczny posiada wiedzę, że została pozbawiona wolności (art. 5 pkt 2 u.d.e.).

Wpływ ustawy o doręczeniach elektronicznych na postępowanie cywilne

Przewidziany w ustawie o doręczeniach elektronicznych system wymiany korespondencji znajdzie zastosowanie w odniesieniu do doręczania korespondencji przez podmioty publiczne, w tym przez sądy. Tym samym przedstawione powyżej zasady doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz publicznej usługi hybrydowej zmodyfikują w szczególności aktualny model doręczeń wykorzystywany w postępowaniu cywilnym. W tym celu ustawa o doręczeniach elektronicznych dodaje do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego art. 131² określający zasady dokonywania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych. Warto przy tym podkreślić, że analizowana ustawa nie zmienia jednocześnie dotychczasowych przepisów odnoszących się do sposobów dokonywania przez sąd doręczeń w postępowaniu cywilnym, tj. art. 130 k.p.c. (doręczenia dokonywane przez operatora pocztowego, osoby zatrudnione w sądzie lub sądową służbę doręczeniową, komornika, Policję lub Żandarmerię Wojskową) oraz art. 131¹ k.p.c. (doręczenia elektroniczne dokonywane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego). Tym samym, doręczenie o którym mowa w art. 131² k.p.c., należy uznać za nowy sposób doręczenia elektronicznego.

Zgodnie z art. 131² § 1 k.p.c., jeżeli warunki techniczne i organizacyjne sądu to umożliwiają, doręczeń dokonuje się na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 u.d.e., wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 tej ustawy, a w przypadku braku takiego adresu — na adres do doręczeń elektronicznych

powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z którego adresat wniósł pismo (art. 131² § 1 k.p.c.). Zasady dokonywania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych zostały zatem ujęte w sposób spójny z regułami, o których mowa w art. 4 u.d.e.

Odnosząc się do regulacji ujętej w treści art. 131² § 1 k.p.c., w pierwszej kolejności należy zauważyć, że doręczenia elektroniczne zostały przewidziane jako obligatoryjny sposób doręczania korespondencji sądowej w stosunku do podmiotów, które posiadają adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych. Rozwiązanie to stanowi naturalną konsekwencję założenia, zgodnie z którym wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych jest równoznaczny z żądaniem doręczania korespondencji przez podmioty publiczne na ten adres (art. 7 ust. 1 u.d.e.). Wyjątek w tym względzie przewidziano jednak w odniesieniu do osób fizycznych. Ustawodawca zastrzega bowiem, że wobec strony będącej osobą fizyczną doręczenia takiego można dokonać tylko wtedy, gdy wniosła ona pismo z adresu do doręczeń elektronicznych albo wskazała ten adres jako adres do doręczeń (art. 131² § 2 zd. 1 k.p.c.). Innymi słowy, osoba fizyczna musi wykazać wolę korzystania z tego typu doręczeń elektronicznych, nawet jeśli posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych. Przesłanki tej nie stosuje się jedynie w odniesieniu do przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (art. 131² § 2 zd. 2 k.p.c.). W ich przypadku wystarczającym warunkiem dopuszczalności dokonywania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych jest jego ujawnienie w bazie.

Odnosnie do podmiotów, które posiadają adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, należy stwierdzić, że na podstawie przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych można wskazać grupę podmiotów, które zostały objęte obowiązkiem posiadania takiego adresu. W ramach tej grupy ustawodawca w pierwszej kolejności wskazał wykonujących zawód adwokatów, radców prawnych, doradców podatkowych, doradców restrukturyzacyjnych, rzeczników patentowych, notariuszy oraz wykonujących czynności służbowe radców Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (art. 9 ust. 1 pkt 1–7 u.d.e.). Następnie do grupy tej zaliczono podmioty niepubliczne wpisane do rejestru przedsiębiorców, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym⁷ (art. 9 ust. 1 pkt 8 u.d.e.) oraz podmioty niepubliczne wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (art. 9 ust. 1 pkt 9 u.d.e.). Wszystkie podmioty wymienione w art. 9 ust. 1 pkt 1–8 u.d.e., wobec nałożonego na nie obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych, zostaną również objęte obligatoryjnymi doręczeniami elektronicznymi w postępowaniu cywilnym.

Innymi słowy, wpływ ustawy o doręczeniach elektronicznych na postępowanie cywilne wyraża się w szczególności w tym, że przedsiębiorcy zostaną objęci obowiązkiem otrzymywania korespondencji sądowej przy wykorzystaniu adresu do doręczeń elektronicznych, który wpisany jest do bazy

adresów elektronicznych. Obligatoryjne doręczenia elektroniczne znajdą zastosowanie zarówno w odniesieniu do przedsiębiorców działających przed sądem osobiście, jak i wobec przedsiębiorców działających przez profesjonalnych pełnomocników. Należy przy tym podkreślić, że jeśli przedsiębiorca ustanowi pełnomocnika procesowego, doręczenia elektroniczne będą dokonywane na adres do doręczeń elektronicznych tego pełnomocnika, nie zaś samego przedsiębiorcy (art. 133 § 3 k.p.c.). W tym ostatnim przypadku wątpliwości budzi wzajemna relacja przepisów art. 131² § 1 k.p.c. oraz art. 15zsz⁹ ustawy z 2.03.2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych⁸, który przewiduje w stosunku do profesjonalnych pełnomocników obligatoryjne doręczenia elektroniczne za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Niejasne jest bowiem, czy po wprowadzeniu do Kodeksu postępowania cywilnego art. 131² § 1 sąd powinien doręczać pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, czy na adres do doręczeń elektronicznych. Istniejąca w tym zakresie luka wymaga interwencji ustawodawczej, przy czym priorytet zostanie zapewne przyznany doręczeniom w rozumieniu art. 131² § 1 k.p.c., gdyż rozwiązanie uwzględniające umieszczenie treści doręczanych pism w Portalu Informacyjnym z założenia ma charakter przejściowy. Optymalne wydaje się jednak przeniesienie regulacji ujętej obecnie w art. 15zsz⁹ do Kodeksu postępowania cywilnego na stałe — wówczas stosowanie tego typu doręczeń powinno zyskać priorytet wobec niewątpliwych oszczędności związanych z ich stosowaniem.

Co istotne, wpisany do bazy adresów elektronicznych adres do doręczeń elektronicznych będzie służył przedsiębiorcy nie tylko na potrzeby doręczeń w postępowaniach sądowych, lecz również do kontaktu z pozostałymi podmiotami publicznymi, które zostały objęte obowiązkiem stosowania przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych. W ten sposób korespondencja pochodząca od wszystkich tych podmiotów będzie dostarczana na jeden adres, a nie, jak to ma miejsce obecnie, na różne konta w systemach teleinformatycznych podmiotów publicznych, różniących się interfejsem użytkownika i realizowanym sposobem doręczania. Dzięki temu zarządzanie informacją o wymaganych do załatwienia terminowych sprawach będzie ułatwione. Warto również nadmienić, że uzyskanie adresu do doręczeń elektronicznych dla wielu przedsiębiorców może okazać się użytecznym rozwiązaniem nie tylko w odniesieniu do korespondencji z podmiotami publicznymi. Zakłada się bowiem, że także korespondencja pomiędzy podmiotami niepublicznymi będzie możliwa z wykorzystaniem niepublicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz w ramach usług dodatkowych świadczonych przez publicznego dostawcę usługi.

Jeżeli zaś chodzi o podmioty niepubliczne inne niż określone w art. 9 ust. 1 u.d.e., mogą one także posiadać adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego albo kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, choć takiego obowiązku nie mają (art. 10 u.d.e.)⁹. W stosun-

ku do takich podmiotów, które skorzystają z możliwości posiadania adresu powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, który nie zostanie wpisany do bazy adresów elektronicznych, doręczenia elektroniczne znajdą zastosowanie jedynie wówczas, gdy z takiego adresu wniosą one pismo do sądu.

Z punktu widzenia praktyki funkcjonowania postępowania cywilnego w warunkach pełnego wdrożenia doręczeń elektronicznych najistotniejsze pozostaje pytanie o to, z jaką chwilą doręczenie elektroniczne należy uznać za skuteczne. Ustalenie momentu doręczenia ma zasadnicze znaczenie dla właściwego przebiegu postępowania cywilnego, bo często ta chwila właśnie decyduje o rozpoczęciu biegu terminów procesowych i materialnoprawnych. Niestety, ustawa o doręczeniach elektronicznych pozostaje w tej kwestii dość enigmatyczna, dając szerokie pole do interpretacji. Zgodnie z art. 41 ust. 2 u.d.e. przez odebranie dokumentu elektronicznego rozumie się każde działanie adresata posiadającego adres do doręczeń elektronicznych powodujące, że adresat dysponuje dokumentem, który wpłynął na ten adres, i może zapoznać się z treścią odebranego dokumentu. Na gruncie takiego sformułowania nie jest jasne, o jakie działanie adresata chodzi — czy jest to zalogowanie się do skrzynki odbiorczej, czy „odklikanie” konkretnego dokumentu podlegającego doręczeniu. Właściwa wydaje się druga ze wspomnianych opcji, która aktualnie funkcjonuje w odniesieniu do doręczeń dokonywanych profesjonalnym pełnomocnikom procesowym za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Tym bardziej, że ustawa o doręczeniach elektronicznych przewiduje elektroniczny odpowiednik doręczenia przez awizowanie. Zgodnie z art. 42 ust. 2 u.d.e. korespondencję będzie się bowiem uważać się za doręczoną z upływem 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji przesłanej przez podmiot publiczny na adres do doręczeń elektronicznych podmiotu niepublicznego, jeżeli adresat nie odebrał go przed upływem tego terminu. Adresat, a w szczególności profesjonalny uczestnik obrotu, mając na uwadze skuteczność doręczenia występującą po upływie 14 dni od dnia wpłynięcia korespondencji z sądu, sam racjonalnie odbierałby poszczególne pisma w najbardziej odpowiednich dla siebie terminach. Interpretacja taka nie wynika jednak jednoznacznie z brzmienia art. 41 ust. 2 u.d.e., a przepis ten ma potencjał, aby stać się źródłem poważnych wątpliwości i problemów praktycznych.

Obowiązek uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych

Nałożenie na przedsiębiorców wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS lub do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych wiąże się z koniecznością uzyskania takiego adresu i ujawnienia go w bazie. Co istotne, adresem do doręczeń elektronicznych nie będzie zwykły adres pocz-

ty elektronicznej, a specjalny adres w postaci ciągu znaków¹⁰, nadawany przez uprawniony podmiot, zgodnie z określoną przepisami procedurą. Adres ten może być powiązany z publiczną lub kwalifikowaną usługą doręczenia elektronicznego. Wyboru rodzaju usługi powiązanej z adresem do doręczeń może dokonać przedsiębiorca z tym zastrzeżeniem, że do bazy adresów elektronicznych wpisuje się zasadniczo jeden adres do doręczeń elektronicznych dla jednego podmiotu (art. 32 ust. 1 u.d.e.).

Utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz przyporządkowanie do niego skrzynki doręczeń, tj. narzędzia umożliwiającego wysyłanie, odbieranie i przechowywanie danych, w przypadku przedsiębiorców może nastąpić w dwojaki sposób: na wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych lub automatycznie, po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyki, danych przekazanych w związku ze złożonym wnioskiem o wpis do KRS albo CEIDG (art. 11 u.d.e.). Zainicjowanie procedury utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych jest więc zawsze zależne od złożenia przez uprawniony podmiot wniosku — bądź bezpośrednio do ministra właściwego do spraw informatyki o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych, bądź wniosku o wpis do organu rejestrowego, jakim w zakresie KRS jest właściwy sąd rejonowy (sąd gospodarczy), zaś z zakresu CEIDG — minister właściwy do spraw gospodarki.

Tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego może być inicjowane w trybie określonym w art. 11 pkt 1 u.d.e., tj. na wniosek. Wniosek ten w przypadku podmiotów niepublicznych powinien zawierać dane wskazane w art. 14 ust. 1 u.d.e. (podmioty niepubliczne będące osobą fizyczną) lub art. 14 ust. 2 u.d.e. (podmioty niepubliczne niebędące osobą fizyczną) oraz zostać odpowiednio podpisany (art. 14 ust. 3 u.d.e.). Wniosek o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych w przypadku przedsiębiorców wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS lub do CEIDG składany jest z wykorzystaniem usługi online udostępnianej tym podmiotom przez ministra właściwego do spraw gospodarki¹¹.

Organem dokonującym kontroli kompletności wniosku oraz poprawności danych jest minister właściwy do spraw informatyki. Pozytywny wynik kontroli prowadzi do utworzenia przez ministra adresu do doręczeń elektronicznych oraz przyporządkowania do niego skrzynki doręczeń. Następnie minister przesyła niezwłocznie informację o jego utworzeniu na adres poczty elektronicznej administratora skrzynki doręczeń, jeżeli został wskazany, a w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną — także na adres poczty elektronicznej wnioskodawcy wskazany we wniosku. Nowo utworzony adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisany jest do bazy adresów elektronicznych po jego aktywacji. Informacja o wpisie przesyłana jest na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis.

Tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia

elektronicznego w trybie wnioskowym dotyczy zasadniczo przedsiębiorców już wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS lub do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, nie zaś przedsiębiorców nowo rejestrowanych. W przypadku podmiotów, które dopiero będą rejestrować się jako przedsiębiorcy w KRS bądź CEIDG, utworzenie adresu publicznego będzie bowiem dokonywać się w trybie określonym w art. 11 ust. 2 u.d.e., tj. automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

Automatyczne zainicjowanie procedury utworzenia publicznego adresu do doręczeń elektronicznych zostało powiązane z otrzymaniem przez ministra właściwego do spraw informatyzacji danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do KRS. Składając wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców wnioskodawca będzie bowiem zobligowany do wskazania danych niezbędnych do utworzenia adresu publicznego, względnie do wpisu adresu kwalifikowanego do bazy adresów elektronicznych (art. 19f ust. 1 ustawy o KRS). Dane te zostaną następnie, tj. po dokonaniu wpisu, przekazane ministrowi do spraw informatyzacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego utrzymywanego przez Ministra Sprawiedliwości, który służy do prowadzenia rejestru i który umożliwia zawiązywanie oraz podejmowanie innych czynności w odniesieniu do spółek, których umowa jest zawierana z wykorzystaniem wzorca umowy udostępnionej w tym systemie, oraz podejmowanie czynności w postępowaniu rejestrowym w odniesieniu do podmiotów podlegających wpisowi do rejestru, udzielanie informacji z rejestru i udostępnianie akt rejestrowych. W przypadku gdy wnioskodawca składający wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców posiada adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, zaś dane, które należy wskazać we wniosku o wpis na podstawie art. 19f ust. 1, są aktualne, wnioskodawca składa jedynie oświadczenie o posiadaniu adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy adresów elektronicznych i aktualności danych zamieszczonych w bazie adresów elektronicznych. Po otrzymaniu danych minister tworzy adres publiczny i przyporządkowuje do niego skrzynkę do doręczeń, a następnie przesyła odpowiednią informację na adres poczty elektronicznej administratora skrzynki doręczeń, jeżeli został wskazany, a w przypadku podmiotu niepublicznego będącego osobą fizyczną — także na adres poczty elektronicznej wnioskodawcy wskazany we wniosku. Nowo utworzony adres do doręczeń elektronicznych powiązany z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego wpisywany jest do bazy adresów elektronicznych po jego aktywacji. Informacja o wpisie przesyłana jest na adres do doręczeń elektronicznych, którego dotyczy wpis.

Procedura utworzenia publicznego adresu do doręczeń elektronicznych będzie również inicjowana automatycznie po otrzymaniu przez ministra właściwego do spraw informa-

tyzacji danych przekazanych w związku z wnioskiem o wpis do CEIDG. Wnioskodawca zostanie bowiem zobligowany do wskazania danych niezbędnych do utworzenia adresu do doręczeń elektronicznych względnie do wpisu adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego do bazy adresów elektronicznych (art. 6a ustawy z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy¹²). Dane te zostaną następnie przekazane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego CEIDG ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji w celu utworzenia publicznego adresu do doręczeń elektronicznych lub dokonania wpisu adresu kwalifikowanego do bazy adresów.

Tworzenie adresu do doręczeń elektronicznych o charakterze kwalifikowanym wymaga skorzystania z usługi udostępnionej przez dostawcę świadczącego kwalifikowaną usługę rejestrowanego doręczenia elektronicznego. Wpisanie uzyskanego w ten sposób adresu do bazy adresów elektronicznych może nastąpić na wniosek przedsiębiorcy lub automatycznie w efekcie przekazania ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji za pośrednictwem odpowiedniego systemu teleinformatycznego danych niezbędnych do dokonania wpisu. Dane te może przekazać kwalifikowany dostawca usług zaufania, o ile wole w tym względzie wyrazi podmiot będący posiadaczem adresu kwalifikowanego. Dane te będą również przekazywane w związku z wnioskiem o wpis do KRS bądź CEIDG. Jak już wspomniano, wnioskodawca będzie bowiem zobligowany do wskazania we wniosku danych niezbędnych do utworzenia adresu publicznego lub do wpisu adresu kwalifikowanego do bazy adresów elektronicznych.

W nawiązaniu do powyższych uwag warto podkreślić, że poza obowiązkiem utworzenia i ujawnienia adresu do doręczeń elektronicznych przedsiębiorcy wpisani do rejestru przedsiębiorców KRS będą dodatkowo obowiązani do wyznaczenia specjalnej osoby, która będzie pełnić funkcję administratora skrzynki doręczeń (art. 19 ust. 1 u.d.e.). Rolą administratora będzie przede wszystkim zarządzanie skrzynką doręczeń, tj. wysyłanie i odbieranie korespondencji, zarządzanie korespondencją oraz konfigurowanie skrzynki (art. 19 ust. 6 u.d.e.). Co istotne, administrator skrzynki doręczeń będzie również uprawniony do aktywacji adresu publicznego, z którym będzie powiązana dana skrzynka doręczeń (art. 19 ust. 3 u.d.e.). Jest to o tyle ważne, że dopiero prawidłowo przeprowadzona aktywacja skutkuje wpisaniem adresu do bazy adresów elektronicznych. Z kolei przedsiębiorcy podlegający wpisowi do CEIDG będą uprawnieni do wyznaczenia administratora (art. 19 ust. 2 u.d.e.). W jego braku do aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego oraz do zarządzania skrzynką doręczeń będzie uprawniony sam przedsiębiorca. W wyniku aktywacji adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego osoba uprawniona uzyskuje możliwość zarządzania skrzynką doręczeń (art. 19 ust. 5 u.d.e.).

Ramy czasowe realizacji obowiązku posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego w BAE

Możliwość składania do ministra właściwego do spraw informatyzacji odrębnego wniosku o utworzenie adresu do doręczeń elektronicznych powiązanego z publiczną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego i wpis takiego adresu do bazy adresów elektronicznych lub o wpis do bazy adresu do doręczeń powiązanego z usługą kwalifikowaną pojawiła się już 5.10.2021 r., a więc wraz z wejściem w życie ustawy o doręczeniach elektronicznych. Z kolei realizacja obowiązku uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych została rozłożona w czasie i zróżnicowana w zależności od tego, czy przedsiębiorca podlega wpisowi do rejestru przedsiębiorców KRS, czy do CEIDG, oraz kiedy odpowiedni wpis został dokonany.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru przedsiębiorców KRS przed 5.07.2022 r. będą zobowiązani do uzyskania wpisu adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych przed dniem 1.10.2022 r. (art. 151 ust. 1 u.d.e.). Do tego czasu muszą oni podjąć decyzję co do charakteru usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego, z której będą chcieli korzystać (publiczna lub kwalifikowana) oraz uzyskać wpis adresu do bazy. W przypadku przedsiębiorców wnioskujących o wpis od 5.07.2022 r. zastosowanie znajdzie tryb automatyczny, gdyż wówczas na wnioskodawców zostanie nałożony obowiązek podania danych niezbędnych do utworzenia adresu publicznego względnie do wpisu adresu powiązanego z usługą kwalifikowaną do bazy adresów elektronicznych.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wpisane do CEIDG do 31.01.2023 r., będą obowiązane uzyskać wpis adresu do doręczeń elektronicznych do bazy adresów elektronicznych w terminie do 30.09.2026 r. (art. 152 ust. 3 u.d.e.). Należy przy tym pamiętać, że w razie wystąpienia przez taki podmiot o zmianę wpisu w CEIDG w okresie między 30.09.2025 r. a 30.09.2026 r. obowiązek podjęcia działań zmierzających do uzyskania adresu do doręczeń wpisanego w BAE aktualizuje się wraz ze złożeniem wniosku o zmianę (art. 152 ust. 2 u.d.e.). Z kolei w przypadku podmiotów składających wnioski o wpis po 31.01.2023 r., konieczne będzie wskazanie we wniosku danych niezbędnych do utworzenia adresu publicznego lub do wpisu adresu kwalifikowanego, a tym samym zastosowanie znajdzie tryb, o którym mowa w art. 11 pkt 2 u.d.e. (art. 152 ust. 1 u.d.e.).

Innymi słowy zarówno w przypadku Krajowego Rejestru Sądowego, jak i Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej procedura automatycznego tworzenia adresu do doręczeń elektronicznych w trybie art. 11 pkt 2 u.d.e. nie znalazła zastosowania wraz z wejściem w życie ustawy o doręczeniach elektronicznych, tj. od 5.10.2021 r. Automatyczne tworzenie adresu do doręczeń połączonego z usługą publiczną (względnie wpis adresu kwalifikowanego) po uzyskaniu danych z KRS będzie możliwe dopiero od 5.07.2022 r. — wówczas bowiem wejdą w życie przepisy odnoszące się do przekazywania danych z tego rejestru. Z kolei w przypadku CEIDG tryb automatycznego tworzenia adresu do doręczeń zacznie funkcjonować również z dniem

5.07.2022 r. z tą jednak różnicą, że będzie on miał na początku charakter fakultatywny. Dopiero od 1.02.2023 r., tj. od kiedy przedsiębiorcy nowo rejestrowani w CEIDG zostaną objęci obowiązkiem wskazania we wniosku o wpis danych niezbędnych do utworzenia adresu publicznego lub wpisu adresu kwalifikowanego, tryb ten będzie miał charakter obligatoryjny.

Niewywiązanie się z obowiązku uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego w BAE w terminie

Na gruncie nałożonego na przedsiębiorców obowiązku uzyskania adresu do doręczeń elektronicznych i ujawnienia go w bazie takich adresów powstaje pytanie o konsekwencje niewykonania tego obowiązku w wyznaczonym przez ustawodawcę terminie.

Odnosząc się do tak ujętego zagadnienia, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że choć przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych nakładają na przedsiębiorców obowiązek posiadania adresu do doręczeń elektronicznych wpisanego do bazy, to nie przewidują jednocześnie sankcji na wypadek niewywiązania się przez przedsiębiorcę z tego obowiązku w terminie. Ustawodawca nie przewidział zatem gwarancji jego wykonania. Trudno w związku z tym nie obawiać się, że zgodnie z powszechnie znanym stwierdzeniem — obowiązek bez sankcji może się okazać martwym obowiązkiem. Zasygnalizowany problem dotyczy oczywiście przedsiębiorców już wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS lub do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, nie zaś przedsiębiorców nowo rejestrowanych — nie umniejsza to jednak skali tego problemu.

Co więcej, znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, obejmujące przedsiębiorców obowiązkowymi doręczeniami elektronicznymi w związku z nałożonym na nich obowiązkiem posiadania adresu do doręczeń, również nie przewidują żadnej sankcji na wypadek, gdyby przedsiębiorca nie dysponował takim adresem mimo obowiązku jego posiadania. Wydaje się, że w takiej sytuacji, wobec braku możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych zgodnie z art. 131² § 1 k.p.c., zastosowanie znajdzie publiczna usługa hybrydowa. Rozwiązanie takie zostało wyraźnie przewidziane jako jedna z kilku opcji w znowelizowanych przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 39 § 2 k.p.a.) oraz Kodeksu postępowania karnego (art. 131 § 1a k.p.k.). Co prawda znowelizowane przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują wyraźnie takiej możliwości, ale też nie wykluczają jej. Ustawa o doręczeniach elektronicznych zastrzega bowiem, że jeśli nie ma możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych, podmiot publiczny doręcza korespondencję wymagającą uzyskania potwierdzenia jej nadania lub odbioru z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej (art. 5 ust. 1 u.d.e.). Ten sposób doręczenia wydaje się natomiast zgodny z art. 131 k.p.c., który przewiduje doręczenie przez operatora pocztowego w rozumieniu ustawy — Prawo pocztowe. Operator wyznaczony do świadczenia publicznej usługi hybrydowej jest bowiem operatorem

pocztowym w rozumieniu wspomnianej ustawy. W braku możliwości doręczenia korespondencji na adres do doręczeń elektronicznych sąd wyśle zatem korespondencję elektronicznie, następnie korespondencja ta trafi do operatora wyznaczonego, który przekształci dokument elektroniczny w przesyłkę listową i dopiero w takiej papierowej wersji doręczy ją adresatowi. Warto jednak w tym miejscu podkreślić, że rozwiązanie przedstawione powyżej stanowi *de facto* obejście przepisów nakładających na przedsiębiorców obowiązków otrzymywania korespondencji drogą elektroniczną (art. 131² § 1 k.p.c.) oraz posiadania adresu na potrzeby takiej korespondencji (art. 9 ust. 1 pkt 8 i 9 u.d.e.).

Wydaje się, że w analizowanej sytuacji zastosowanie powinno znaleźć rozwiązanie polegające na pozostawieniu doręczanego pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Nałożenie na stronę obowiązku otrzymywania korespondencji sądowej drogą elektroniczną, powiązanego z obowiązkiem posiadania odpowiedniego adresu na potrzeby tego rodzaju doręczeń, powinno iść bowiem w parze z wprowadzeniem stosownej sankcji w przypadku zaniedbania w wypełnieniu drugiego ze wspomnianych obowiązków. Strona powinna zaś liczyć się z negatywnymi skutkami procesowymi swojego zaniechania, którego efektem jest brak możliwości dokonywania doręczeń elektronicznych. *De lege ferenda* należy postulować wprowadzenie odpowiednich zmian stwarzających podstawy, aby stosować tego rodzaju sankcję. Rozwiązanie takie mogłoby uwzględnić dokonanie pierwszego doręczenia w sposób hybrydowy wraz z informacją o niewywiązaniu się z obowiązku posiadania adresu do doręczeń i pouczeniem o zastosowaniu wspomnianej sankcji w razie dalszej niemożliwości dokonania doręczenia w trybie art. 131² § 1 k.p.c.

Uwagi końcowe

Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych weszły w życie 5.10.2021 r., lecz reforma systemu doręczeń nie została wdrożona automatycznie wraz z wejściem w życie tej ustawy. Twierdzenie to pozostaje aktualne także w odniesieniu do doręczeń stosowanych w postępowaniu cywilnym.

Po pierwsze, zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego wejdą w życie później niż sama ustawa o doręczeniach elektronicznych, tj. 1.10.2022 r. (art. 166 pkt 7 u.d.e.), z tym jednak zastrzeżeniem, że doręczenia elektroniczne nie będą miały wówczas charakteru obligatoryjnego. Doręczeń tych sądy będą bowiem dokonywać, jeżeli warunki techniczne i organizacyjne będą im na to pozwalać. Warunki techniczne i organizacyjne oraz szczegółowy tryb i sposób dokonywania doręczeń na adres do doręczeń elektronicznych określili zaś, w drodze rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, mając na względzie zapewnienie skuteczności doręczeń, ochronę praw osób, którym pisma są doręczane, oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania.

Po drugie, wdrażanie modelu doręczeń elektronicznych podzielone jest na etapy, a poszczególne podmioty publiczne będą stopniowo obejmowane obowiązkiem korzystania z tego rodzaju doręczeń (art. 155 u.d.e.). Sądy (a także try-

bunały, komornicy, prokuratura, organy ścigania i Służba Więzienna) będą obowiązane stosować przepisy ustawy w zakresie doręczania korespondencji z wykorzystaniem publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego lub publicznej usługi hybrydowej dopiero na samym końcu, tj. od 1.10.2029 r. Tym samym praktyczne skutki obowiązywania ustawy o doręczeniach elektronicznych w odniesieniu do postępowania cywilnego zostały znacząco odsunięte w czasie. Warto przy tym nadmienić, że wdrożenie do postępowania cywilnego nowego systemu wymiany korespondencji może nastąpić w innym terminie — wcześniej, ale i później, przy czym jest to zależne od inicjatywy Ministra Sprawiedliwości. Minister, mając na uwadze warunki techniczne i organizacyjne oraz konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, może bowiem określić, w drodze rozporządzenia, terminy, od których w postępowaniach w sprawach z poszczególnych zakresów albo w poszczególnych sądach pismo procesowe będzie można wносить także na adres do doręczeń elektronicznych sądu, a organy procesowe będą mogły dokonywać doręczeń na adresy do doręczeń elektronicznych wpisane do bazy adresów elektronicznych lub na adresy powiązane z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono pismo, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony albo uczestnika postępowania nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych, albo za pokwitowaniem przez operatora wyznaczonego w ramach publicznej usługi hybrydowej (art. 155 ust. 8 u.d.e.).

Z powyższych uwag wynika, że doręczenia dokonywane w postępowaniu cywilnym, w tym doręczenia dla przedsiębiorców, zyskują nowe oblicze ze sporym opóźnieniem w porównaniu z doręczeniami dokonywanymi przez pozostałe podmioty publiczne. Dopiero za kilka lat doręczenia elektroniczne zastąpią tradycyjne listy poleczone, dając przedsiębiorcom możliwość odebrania każdego elektronicznego „listu poleconego” o dowolnej porze, z dowolnego miejsca, za pomocą różnych narzędzi (komputera, tabletu, smartfona), a także możliwość przechowywania takich przesyłek online zamiast tradycyjnego archiwizowania korespondencji „papierowej”. W literaturze zauważa się, że tak odległy termin faktycznego wdrożenia w sądownictwie uchwalonych rozwiązań rozczarowuje. Przyłączając się do wyrażanego rozczarowania, należy podkreślić, że tak znaczące odsunięcie w czasie praktycznych skutków obowiązywania ustawy o doręczeniach elektronicznych na gruncie postępowania cywilnego sprawia, że obecnie trudno jednoznacznie ocenić analizowane rozwiązania. O ile bowiem z aprobatą można odnieść się do wprowadzenia pierwszeństwa doręczeń elektronicznych przed doręczeniami dokonywanymi tradycyjnie, o tyle trzeba pamiętać, że o sukcesie rozwiązań legislacyjnych nie decydują nawet najlepsze założenia, lecz ich praktyczna realizacja.

Obecnie należy niewątpliwie zgodzić się ze stwierdzeniem, że rozwój doręczeń elektronicznych wykazuje duży potencjał. Można bowiem zakładać, że dzięki takim doręczeniom wymiana informacji stanie się nie tylko łatwiejsza, ale i szybsza, tempo załatwiania spraw w relacjach pomiędzy podmiotami publicznymi a przedsiębiorcami wzrośnie, a wszystko to pozytywnie wpłynie na prowadzenie działalno-

ści gospodarczej w Polsce. Tym samym wprowadzone regulacje wydają się mieć możliwość realizacji pokładanych w nich oczekiwań. Projektodawcy analizowanych rozwiązań zakładali bowiem, że doręczanie pism elektronicznie

„usprawni procesowe sądowe, a w konsekwencji przyczyni się do optymalizacji w czasie obsługi procedur sądowych”. Prawdziwa weryfikacja analizowanych zmian dokona się jednak w praktyce stosowania nowych przepisów.

Przypisy/Notes

- ¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.
- ² Dz.U. z 2019 r., poz. 1469.
- ³ Dz.U. z 2020 r., poz. 2320, ze zm.
- ⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE z 23.07.2014 r. (Dz.Urz. UE L nr 257, s. 73).
- ⁵ T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1041.
- ⁶ Uzasadnienie projektu ustawy o doręczeniach elektronicznych, druk Sejmu IX kadencji nr 239, s. 47.
- ⁷ T.j. Dz.U. z 2021, poz. 112.
- ⁸ T.j. Dz.U. z 2021, poz. 2095.
- ⁹ Zatem w przypadku osób fizycznych wpisanych do CEIDG możliwe będzie posiadanie dwóch adresów do doręczeń elektronicznych, tj. adresu fakultatywnego niezwiązanego z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz adresu obligatoryjnego powiązanego z taką działalnością.
- ¹⁰ Adres ten posiada następującą strukturę: AE: PL-XXXXX-XXXXX-YYYYY-ZZ, gdzie: AE to rodzaj identyfikatora — oznaczający adres elektroniczny, PL to kod kraju zgodnie ze standardem ISO 3166, X — cyfra, Y — litera, zaś ZZ to cyfry oznaczające sumę kontrolną. Przykładowy adres wygląda następująco: AE: PL-12345-67890-ABCDE-12. Zob. <https://www.gov.pl/web/e-doreczenia/pytania-i-odpowiedzi>.
- ¹¹ https://www.biznes.gov.pl/pl/e-uslugi/00_0709_00
- ¹² Ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, t.j. Dz.U. z 2020, poz. 2296.

Bibliografia/References

Literatura/Literature

- Dymitruk, M. (2022). E-doręczenia cywilne w ustawie o doręczeniach elektronicznych. W: J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiedzenia niejawne, składanie pism procesowych*. C.H.Beck.
- Gołaczyński, J., & Dymitruk, M. (2021). Rozprawa zdalna i doręczenia elektroniczne w dobie pandemii COVID-19 po wejściu w życie nowelizacji z 28.5.2021 r. *Monitor Prawniczy*, (13).
- Gołaczyński, J., & Zalesińska, A. (2020). Kierunki informatyzacji postępowania cywilnego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. *Monitor Prawniczy*, (7).
- Gryszczyńska, A., & Wojsyk, K. (2021). Komentarz do art. 11. W: M. Wilbrandt-Gotowicz (red.), *Doręczenia elektroniczne. Komentarz*. Wolters Kluwer.
- Karaś, G., & Zalesińska A. (2022). Doręczenia elektroniczne w trybie art. 15zsz9 KoronawirusU. W: J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiedzenia niejawne, składanie pism procesowych*. C.H.Beck.
- Kola, J. (2021). Nowa jakość komunikacji przedsiębiorców z podmiotami publicznymi. *Biuletyn Euro Info*, (10).
- Kosiński, P. (2021). Doręczenia elektroniczne i elektronizacja postępowań. *Radca Prawny*, (194).
- Kościółek, A. (2022). Doręczenia elektroniczne w Kodeksie postępowania cywilnego. W: J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii. E-doręczenia, rozprawa zdalna, posiedzenia niejawne, składanie pism procesowych*. C.H.Beck.
- Markiewicz, K., & Wolwiak, I. (2017). Doręczenia w postępowaniu cywilnym w świetle ostatnich nowelizacji — cz. I. *Monitor Prawniczy*, (10).
- Wilbrandt-Gotowicz, M. (2021). Komentarz do art. 63. W: M. Wilbrandt-Gotowicz (red.), *Doręczenia elektroniczne. Komentarz*. Wolters Kluwer.

Akty prawne/Legal acts

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/we z 23.07.2014 r. (Dz.Urz. UE L nr 257, s. 73).
- Ustawa z 17.11.1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 1575 ze zm.).
- Ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2021, poz. 112).
- Ustawa z 23.11.2012 r. — Prawo pocztowe (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1041).
- Ustawa z 10.07.2015 r. o zmianie ustawy — Kodeks cywilny, ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311, ze zm.).
- Ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 2296).
- Ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469).
- Ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 2320, ze zm.).

Dr hab. Anna Kościółek, prof. UR

Profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego, kierownik Zakładu Postępowania Cywilnego w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Autorka ponad osiemdziesięciu publikacji z zakresu postępowania cywilnego.

Dr hab. Anna Kościółek, prof. UR

Professor at the University of Rzeszów, Head of the Department of Civil Proceedings at the Institute of Legal Sciences of the University of Rzeszów. Author of over eighty publications on civil proceedings.